

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Předsmluvní odpovědnost v pracovněprávních vztazích

Občanský zákoník upravuje institut tzv. předsmluvní odpovědnosti. Na pracovněprávní vztahy se použije právní úprava občanského zákoníku pouze tehdy, pokud samostatná právní úprava dané problematiky v zákoníku práce chybí. Zároveň vždy platí, že ustanovení občanského zákoníku se na pracovněprávní vztahy použije způsobem, který je v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů. Předsmluvní odpovědnost se tedy uplatní i v pracovněprávních vztazích, v kterých bude nutné vycházet z právní úpravy obsažené v občanském zákoníku.

Předsmluvní odpovědnost Předsmluvní odpovědnost představuje institut právní odpovědnosti za zaviněné protiprávní jednání v předsmluvním stádiu jednání o uzavření smlouvy. Právní odpovědnost má přitom charakter odpovědnosti za škodu, která může subjektu vzniknout v procesu vyjednávání o smlouvě. Občanský zákoník obsahuje právní úpravu v ust. § 1728 až § 1730 a rozlišuje několik případů, kdy se uplatní institut předsmluvní odpovědnosti. Obecně lze říci, že předsmluvní odpovědnost je postavena na principu dobré víry osob, jednajících o uzavření smlouvy. Ta strana, která nejedná v dobré víře, je pak povinna nahradit druhé straně škodu, vzniklou takovýmto jednáním.

Předsmluvní odpovědnost upravená v občanském zákoníku je založena na 4 skutkových podstatách, které lze stručně shrnout takto:

- vedení jednání o smlouvě „naoko“
- **neuzavření smlouvy „za pět minut dvanáct“**
- **nesplnění informační povinnosti**
- **zneužití nebo prozrazení důvěrných informací.**

Jednání o smlouvě „naoko“

Úpravu předsmluvní odpovědnosti uvozuje ust. § 1728 odst. 1 občanského zákoníku, dle kterého každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít. Toto ustanovení vychází ze zásady smluvní svobody, podle které je zásadně na svobodné vůli každého, zda se rozhodne smlouvu uzavřít či nikoli. Zároveň ale uvedené ustanovení určitým způsobem reguluje jednání tak, aby nedocházelo k poškozování jednajících osob a je zde výslovně stanovena odpovědnost těch osob, které zahájí jednání o uzavření smlouvy nebo v takovém jednání pokračují, i když nemají v úmyslu smlouvu skutečně uzavřít. Ustanovení v praxi dopadá na situace, kdy subjekt započne s protistranou vyjednávat o uzavření smlouvy, byť od počátku smluvních projevů postrádá úmysl fakticky dokončit druhým subjektem zamýšlený kontrakt a tudíž podnět, který z jeho strany vzešel je veden zcela odlišnou pohnutkou na rozdíl od partnera, který na podněty k zahájení smluvního jednání pozitivně reagoval.

Smyslem uvedeného ust. § 1728 odst. 1 občanského zákoníku je, aby vznikla odpovědnost osobě, která jedná pouze „na oko“, ale ve skutečnosti žádnou smlouvu uzavřít nechce. Takové jednání je považované za jednání porušující poctivost v právním styku. K takovému jednání v praxi dochází

celkem často a obvykle je vedeno snahou v rámci konkurenčního prostředí zjistit smluvní podmínky konkurenta /v podstatě průzkum trhu/ nebo také jako různé zdržovací taktiky apod. při konkurenčním boji. Samozřejmě uvedená odpovědnost se nevztahuje na jednání, kdy je osloveno několik subjektů s cílem získání cenových nabídek a od počátku je vedeno jednání s tím, že bude takto vybrán jeden subjekt a s ostatními tedy smlouva nebude uzavřena. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že ten, kdo z vlastní iniciativy zahájil jednání o smlouvě, nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má skutečně v úmyslu smlouvu uzavřít, je odpovědný za škodu vzniklou v důsledku toho, že ke vzniku závazku nedošlo. Aplikovatelnost uvedeného ustanovení je však podmíněna tím prokázat absenci úmyslu strany uzavřít smlouvu, což bude zřejmě velmi obtížné. Situace může být i taková, že subjekt měl v úmyslu na počátku uzavřít smlouvu, ale v průběhu jednáním od tohoto úmyslu upustil. Subjekt by o tomto měl samozřejmě druhou stranu informovat, otázkou zůstává v jakém přesně okamžiku a zda třeba nemohla druhá strana sama dovodit z jednání subjektu, že tento již nemá úmysl uzavřít smlouvu.

Při jednání v rozporu s ust. § 1728 odst. 1 občanského zákoníku má druhá strana nárok na náhradu škody ve výši nákladů vynaložených v souvislosti s jednáním o smlouvě. Pokud by navíc poškozená strana prokázala, že v důsledku takového jednání o smlouvě se musela vzdát jiných kontraktů, měla by mít rovněž nárok na náhradu ušlého zisku. Toto ovšem nebude jednoduché dokázat.

Příkladem z praxe může být případ, kdy zaměstnavatel jako konkurent jiného zaměstnavatele zahájí jednání o pracovní smlouvě se zaměstnancem, který je odborníkem, o kterého projevil zájem jiný zaměstnavatel. Snahou zaměstnavatele je účelově znemožnit, popř. prodloužit možný nástup zaměstnance ke konkurenci, ve skutečnosti tohoto zaměstnance nemá zájem přijmout. V takovém případě má zaměstnanec právo na náhradu škody, která mu vznikla jednáním zaměstnavatele, jelikož nebyť nepoctivého jednání tohoto zaměstnavatele, došlo by k uzavření pracovní smlouvy s jiným zaměstnavatelem.

Informační povinnost

K jednání o uzavření smlouvy neoddělitelně patří zjišťování údajů o skutečnostech podstatných pro konečné rozhodnutí o tom, jestli spolu strany smlouvu uzavřou či nikoli. Dle ust. § 1728 odst. 2 občanského zákoníku při jednání o uzavření smlouvy si smluvní strany vzájemně sdělí všechny skutkové a právní okolnosti, o nichž ví nebo vědět musí tak, aby se každá ze stran mohla přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu a aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít. Výklad tohoto ustanovení z hlediska rozsahu informační povinnosti může činit problémy a je zde zřejmě ponechán prostor soudní judikatuře. Je totiž zřejmé, že každá ze stran předjednáního vyjednávání bude o relevanci nesdělených informací uvažovat jinak. Strany při vyjednávání smlouvy mají obvykle protichůdné zájmy a nesdělování všech informací může být také taktikou při vyjednávání a také obranou proti zneužití takových informací, pokud by k uzavření smlouvy nakonec nedošlo. Vždy je při posuzování rozsahu informační povinnosti nutné přihlídnout k okolnostem daného případu, a to zejména k tomu, jaký typ smlouvy má být uzavřen, jakým způsobem a za pomoci jakých prostředků má být smlouva uzavřena, kdo smlouvu uzavírá, z jakého důvodu apod.. Není možné obecně definovat rozsah informační povinnosti jednotlivých smluvních stran. Sporné může být také to, zda je druhá strana povinna sama si informace obstarat, respektive zda má smluvní strana informační povinnost ohledně informací, ke kterým má druhá strana sama přístup nebo by je měla sama znát. Pokud se bude jednat o informaci, kterou druhá strana musí znát, informační povinnost ohledně této informace zřejmě dána nebude. Obdobně je možné nahlížet na případ, kdy informace druhá strana neví, ale s přihlédnutím k její osobě vědět měla. Typicky se bude jednat o nějakou všeobecně známou informaci, ale v případě jednání mezi odborníky se může jednat i o informaci vycházející z odborné oblasti. V takovém případě zřejmě také informační povinnost nebude dána. Může se také jednat o informace, kterou sice druhá strana nezná, je ovšem volně dostupná. Takovou informací může být

kupříkladu informace o věcných břemenech váznoucích na nemovitosti, která je zapsaná v katastru nemovitostí.

Právní následky nesplnění informační povinnosti mohou být různé. Může se jednat o to, že důsledkem je neuzavření smlouvy nebo neplatnost uzavřené smlouvy. Případné porušení informační povinnosti může být také dalším důvodem vedoucím ke vzniku předšmluvní odpovědnosti, s níž občanský zákoník spojuje nárok na náhradu škody. V souvislosti s porušením této povinnosti totiž může druhé straně vzniknout škoda. V takovém případě má poškozená strana právo na náhradu škody. Příkladem z praxe může být *situace, kdy uchazeč o pracovní pozici sdělí při výběrovém řízení zaměstnavateli záměrně nepravdivé údaje o jeho dosavadních pracovních zkušenostech, znalostech a jiných předpokladech požadovaných zaměstnavatelem na danou pozici. Zaměstnavatel se rozhodne tohoto uchazeče přijmout. Posléze se ukáže, že řada tvrzených skutečností ovšem neodpovídá skutečnosti. V této situaci vzniká zaměstnavateli nárok na náhradu škody, která mu mohla vzniknout nečekanými výdaji na doškolení tohoto zaměstnance, popř. odložením realizace projektu, na který byl zaměstnanec nabírán jako kvalifikovaný odborník. Jiným příkladem může být situace, kdy uchazeči o zaměstnání jsou v rámci vyjednávání o pracovní smlouvě vyjmenovány benefity, které společnost svým zaměstnancům poskytuje, nicméně nejsou zakotveny přímo v návrhu pracovní smlouvy. Uchazeč o zaměstnání tak přijme nabídku tohoto zaměstnavatele a současně odmítne jinou nabídku zaměstnání, případně ukončí své stávající zaměstnání. Zaměstnavatel ovšem zaměstnanci po nástupu tyto benefity neposkytne.*

Bez důvodné neuzavření smlouvy

Občanský zákoník upravuje také předšmluvní odpovědnost za nepoctivé ukončení jednání o uzavření smlouvy. Dle ust. § 1729 odst. 1 občanského zákoníku dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod. Toto ustanovení obsahuje některé neurčité pojmy, které působí výkladové problémy. Pro výklad daného ustanovení je nutné zejména definovat, co může být tím spravedlivým důvodem, který umožňuje ukončit jednání o uzavření smlouvy v okamžiku, kdy se toto jednání dostalo do takové fáze, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné. Takovým spravedlivým důvodem pro ukončení jednání o smlouvě může být například porušení povinností druhé strany. Může se jednat například o situaci, kdy strana poruší informační povinnost danou ust. § 1728 odst. 2 občanského zákoníku a v důsledku druhá strana od uzavření smlouvy těsně před jejím podpisem ustoupí a jednání o smlouvě ukončí. Opět bude nutné v takovém případě důsledně se zabývat veškerými okolnostmi, a to zejména tím, zda nesplnění informační povinnosti není jen záminkou pro ukončení jednání, kdy třeba skutečným důvodem je získání výhodnější cenové nabídky od jiného subjektu. Pokud by se ale mělo jednat o zamlčení informace, která má zcela zásadní vliv na to, zda druhá strana bude chtít smlouvu za těchto okolností uzavřít, pak se zcela jistě bude jednat o spravedlivý důvod k ukončení jednání o smlouvě a není možné v takovém případě jednání strany, které ukončí jednání, považovat za nepoctivé, když naopak důvodem bylo nepoctivé třeba i úmyslné zamlčení podstatných informací druhé smluvní strany. Za spravedlivý důvod k ukončení jednání o smlouvě bude zřejmě možné takové považovat situaci, kdy dojde k neočekávaným překážkám u jedné ze stran, které činí splnění smluvních povinností značně obtížnými a které strana nemohla rozumně předvídat ani jim zabránit. Může se jednat například o situaci, kdy dojde k náhlému zhoršení zdravotního stavu ucházejícího se o práci a tento zjistí, že nebude schopen práci vykonávat. Vždy však by měl tzv. spravedlivý důvod vycházet z náhle neočekávané situace a k ukončení jednání o smlouvě by mělo dojít ihned po tom, kdy se o tomto strana dozví. Pokud by strana o tomto důvodu věděla a dále vedla jednání o smlouvě, nelze takový důvod, i když z podstaty spravedlivý pro ukončení jednání o smlouvě, dále považovat za spravedlivý důvod ve smyslu ust. § 1729 odst. 1 občanského zákoníku.

Při aplikaci ust. § 1729 občanského zákoníku může činit výkladové problémy i stanovení okamžiku, kdy se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné a dále s tím související další pojem užitý v ust. § 1729 odst. 1 občanského zákoníku, a to důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy. Opět bude nutné zvažovat veškeré okolnosti případu.

Sankce pro případ nepoctivého ukončení jednání o uzavření smlouvy stanoví ust. § 1729 odst. 2 občanského zákoníku. Dle tohoto ustanovení strana, která jedná nepoctivě, nahradí druhé straně škodu, nanejvýš však v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech. Právě určování rozsahu náhrady škody bude činit zřejmě velké problémy při uplatňování nároků z předšmluvní odpovědnosti. Výše náhrady je v tomto případě omezená částkou, která odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech. Přitom není nutné prokázat ztrátu z neuzavření konkrétní smlouvy, o níž se jedná. Oproti dřívější praxi, která poškozenému v podstatě přiznává pouze nárok na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti s konkrétní smlouvou, občanský zákoník připouští i vznik nároku na náhradu ušlého zisku.

Příkladem z praxe může být situace, kdy zaměstnanec úspěšně absolvuje výběrové řízení, je mu předložena pracovní smlouva s tím, že k uzavření dojde v následujícím týdnu. V mezidobí ovšem zaměstnavatel najde jiného zaměstnance a odmítne podepsat slíbenou pracovní smlouvu. V takovém případě zřejmě dojde k naplnění podmínek pro odpovědnost zaměstnavatele za škodu způsobenou odmítnutím uzavřít již v podstatě dohodnutou pracovní smlouvu. Skutečnost, že v období mezi dohodou stran o uzavření pracovní smlouvy a jejím podpisem najde zaměstnavatel vhodnějšího kandidáta, v zásadě nelze považovat za spravedlivý důvod, který by zaměstnavateli umožnil odmítnout podpis již vyjednané smlouvy. Stejně by platilo v opačném případě, tj. pokud by uchazeč o zaměstnání odmítl podepsat pracovní smlouvu z důvodu, že na poslední chvíli obdržel lepší nabídku od jiného zaměstnavatele. Spravedlivým důvodem k ukončení jednání o smlouvě ze strany zaměstnavatele však naopak bude, pokud například uchazeč o zaměstnání uvede v rámci výběrového řízení neúplné nebo nepřesné informace, resp. neuvede informace, které zaměstnavatel později zjistí z jiných zdrojů. Dále by to mohly být i objektivní důvody na straně zaměstnavatele, jako např. zrušení projektu, na který měl být daný uchazeč přijat.

Z předšmluvní odpovědnosti se však lze poměrně snadno vyvázat, obejít ji, a to prostřednictvím zrušení pracovního poměru ve zkušební době. Zaměstnavatel uzavře pracovní smlouvu i v situaci, kdy o její uzavření ztratí zájem bez spravedlivého důvodu, a následně ji v průběhu několika dnů zruší ve zkušební době. Bude se zřejmě jednat o zneužití práva (tedy výkon práva v rozporu s jeho účelem a v rozporu s dobrými mravy), ale zaměstnanec by musel prokázat, že zrušení pracovního poměru zaměstnavatelem ve zkušební době bylo vedeno úmyslem vyvázat se z předšmluvní odpovědnosti, což je v praxi téměř nereálné.

Důvěrné informace

Ustanovení § 1730 občanského zákoníku se zabývá pravidly nakládání s informacemi, které si strany sdělí nebo získají při jednání o uzavření smlouvy. Dle ust. § 1730 odst. 1 občanského zákoníku poskytnou-li si strany při jednání o smlouvě údaje a sdělení, má každá ze stran právo vést o nich záznamy, i když smlouva nebude uzavřena. Toto ustanovení má spíše deklaratorní povahu a nemá v podstatě žádný význam. Žádné ustanovení stranám nezakazuje vést záznamy o údajích a sděleních, tudíž nemá ani význam výslovně stanovit, že toto oprávnění v tomto případě smlouvy mají.

Navazující ust. § 1730 odst. 2 občanského zákoníku přebírá v podstatě ustanovení dřívějšího obchodního zákoníku obsažené v ust. § 271 týkající se ochrany důvěrných informací získaných v souvislosti s jednáním o uzavření smlouvy, avšak oproti tomu výslovně stanovuje povinnost subjektu přijímajícímu důvěrné informace, aby dbal, a tedy svým aktivním jednáním zajistil, že důvěrné

informace nebudou zneužity či vyzrazeny. Současná právní úprava obsažená v ust. § 1730 odst. 2 občanského zákoníku dopadá na informace objektivně považované za důvěrné, nikoliv tedy jen na ty, které jsou stranou za důvěrné subjektivně označeny. Za důvěrné údaje nebo sdělení lze považovat takové údaje nebo sdělení, ohledně nichž z prohlášení druhé strany nebo okolností jednání o smlouvě vyplývá, že nesmí být druhou stranou zneužity či prozrazeny. Důvěrné údaje nebo sdělení nesmějí být použity v rozporu s účelem jejich poskytnutí. Ustanovení § 1730 odst. 2 občanského zákoníku ukládá povinnost stranám zachovat důvěrné údaje či sdělení. Dle tohoto ustanovení získá-li strana při jednání o smlouvě o druhé straně důvěrný údaj nebo sdělení, dbá, aby nebyly zneužity, nebo aby nedošlo k jejich prozrazení bez zákonného důvodu. Bude se jednat zřejmě o informace, které mohou mít pro subjekt význam v rámci hospodářské soutěže. Pokud se strana obohatí ze zneužití těchto údajů, je povinna vydat druhé straně to, o čem se obohatila. Samozřejmě důsledkem porušení důvěrnosti informací nemusí být jen obohacení strany, která tyto informace prozradila, ale vznik škody poškozené strany, jejíž důvěrné informace byly zneužity a pak nastupuje obecná odpovědnost podle ust. § 2910 a násl. občanského zákoníku. *Lze uvést situaci, kdy zaměstnavatel zvažuje zapojení svého stávajícího zaměstnance, se kterým je nad míru spokojen, do nového projektu, jenž obsahuje zcela novou obchodní strategii firmy. Tento pak využije nových poznatků a s vidinou lákavé finanční odměny předá tyto informace významnému konkurentovi.*

Náhrada škody

Problematické v případě předšmluvní odpovědnosti je určení rozsahu kompenzovatelné škody. Dle ust. § 1729 odst. 2 občanského zákoníku *strana, která jedná nepoctivě, nahradí druhé straně škodu, nanejvýš však v tom rozsahu, který odpovídá ztrátě z neuzavřené smlouvy v obdobných případech.* I když občanský zákoník nikde nedefinuje obrat „ztráta z neuzavřené smlouvy“, lze dospět k tomu, že se bude jednat obecně o skutečnou škodu a ušlý zisk. Povinnost nahradit škodu zahrnuje jak skutečnou škodu (např. náklady na jednání o uzavření smlouvy), tak ušlý zisk a uplatní se zde obecná pravidla náhrady škody, popřípadě vydání bezdůvodného obohacení. Prokazován by měl být vznik reálné škody, její výše je však limitovaná ztrátou z neuzavřené smlouvy, posuzovanou navíc dle obdobných případů. Ohledně limitu škody zákon hovoří nejen o ztrátě z neuzavřené smlouvy, ale ztrátě z neuzavřené smlouvy v „obdobných případech“. Odkaz na obdobné případy může být poněkud matoucí. Uplatnitelné by bylo například tehdy, pokud by mzda z neuzavřené pracovní smlouvy měla být stanovena v části jako pohyblivá složka. Vzhledem k tomu, že ušlý zisk z pohyblivé složky mzdy se nedá vyčíslit, v tomto případě by se mohl určit s ohledem na průměrnou výši pohyblivé složky mzdy u srovnatelných zaměstnanců, tj. v obdobných případech.

Při uplatnění předšmluvní odpovědnosti je také důležitá otázka, jakým způsobem se bude předšmluvní odpovědnost prokazovat, na které ze stran bude ležet důkazní břemeno. Vznik škody a její výše a příčinnou souvislost bude prokazovat vždy poškozený. Naopak škůdce bude muset pro vyvázání se z povinnosti k náhradě škody prokázat, že je zde dána existence liberačních důvodů (např. spravedlivý důvod při ukončení jednání o smlouvě), resp. že škoda nebyla zaviněná. Přestože [občanský](#) zákoník výslovně požadavek zavinění nestanoví, lze jej ze samé povahy předšmluvní odpovědnosti předpokládat, navíc [občanský](#) zákoník zde ve smyslu ust. [§ 2895](#) občanského zákoníku nestanoví výslovně jinak. Současně ale není ani výslovně stanoven požadavek na úmyslné zavinění a postačí tedy i nedbalost.

Jana Strachoňová Drexlerová

e-mail: office@drexlerova.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)